

Kapittel 11

Fyldpå 2 – Dyrkningsspor og bosetningsspor fra bronsealder, jernalder og middelalder

Lars Erik Gjerpe

Sammendrag og innledning

På Fyldpå, gnr. 12, bnr. 1, Tønsberg kommune, ble det sesongene 2003 og 2004 undersøkt fornminner innenfor et 25 000 m² stort område (Martens 2004b, Rødsrud 2005). Lokaliteten lå på toppen av raet gjennom Vestfold (figur 11.1), og undergrunnen besto hovedsakelig av sand, grus og stein. Det ble utført 35,5 ukeverk inkludert innmåling. Rydningsrøyser, teigpløyd åker, dyrkingsterrasser, ei kokegrop, rester etter gammelåker, gjerder og enkelte boplasspor fra eldre bronsealder til middelalder og nyere tid, var de viktigste funnene. Det er tatt ut og analysert trekullprøver, makrofossilprøver og pollenprøver. Det ble lagt ned omtrent dobbelt så mange ukeverk som beregnet i prosjektplanen, blant annet fordi området med automatisk fredete kulturminner var større enn antatt. Prosjektplanens faglige forventninger ble i stor grad oppfylt (se under).

Røysene nord på feltet (ID 76826) er beskrevet i Vestfolds Oldtidsminner (Grieg 1943:296), og ble målt inn av KHM i mai 1986 (Keller 1986), og ble ikke ytterligere registrert i forbindelse med arbeidet forut for reguleringsplanen. To røyser hadde tidligere vist seg å være gravrøyser, og røysfeltet ble derfor registrert som et gravfelt.

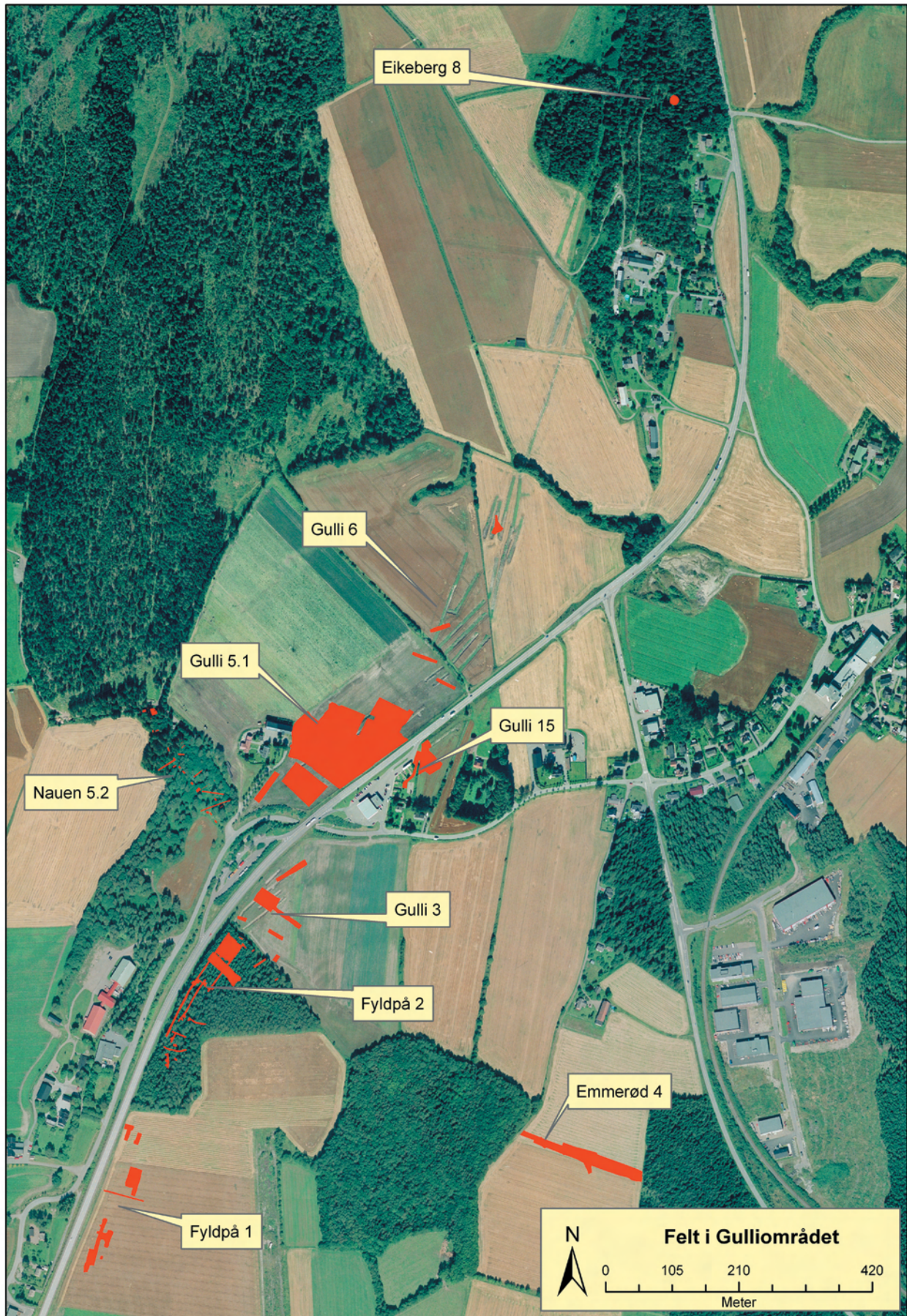
Lokaliteten ble undersøkt 3.–5. juni, 19.–26. juni, 28. juli–11. september og 22.–23. september 2003 og 6.–7., 14., 18.–28. mai og 2.–4. juni 2004.

Det ble åpnet opp ca. 1600 m² ved hjelp av maskinell flateavdekking etter hogst og undersøkt og dokumentert 30 rydningsrøyser, en teigpløyd åker, tre terrassekanter, ei kokegrop og rester etter avsviingslag (figur 11.2 og 11.3). De naturvitenskapelige prøvene og de få gjenstandene fra undersøkelsen er katalogisert under C53327 og C53666. Det ble tatt ut og analysert pollenprøver, makrofossilprøver, trekullprøver og mikromorfologiske prøver.

Tidligere undersøkelser på lokaliteten

På slutten av 1980-tallet ble det utført flere arkeologiske undersøkelser på Gulli, Nauen og Fyldpå i forbindelse med bygging av rasteplass og utvidelse av E18. Ved disse undersøkelsene ble det undersøkt boplasspor fra mesolitikum og stort sett alle perioder fram til middelalder, inkludert ei tuft fra middelalder, graver fra eldre jernalder og rydningsrøyser. Disse undersøkelsene er oppsummert av Ronny Henriksen (1994, 1995, 1999) og denne fremstillingen er svært viktig for videre gjennomgang, etter som materialet i KHMs arkiv var vanskelig tilgjengelig. I tillegg beskriver Einar Østmo (1991:64–66) tufta. Ved KHMs oppmåling av kulturminnene i mai 1986 ble det registrert 12 hauger eller jordblandete røyser som alle ble vurdert som mulige graver (Keller 1986). Noen av disse røysene ble undersøkt i regi av Fyllpå-prosjektet, og det viste seg da at to av røysene inneholdt graver (Höglin 1988).

To av røysene viste seg å være rydningsrøyser. I etterkant av Höglins og Kellers undersøkelser ble det av Ellen Anne Pedersen tatt ut og sendt inn tre dateringer fra røys 7. Etter hogst og registrering av ytterligere røyser og nye innmålinger av de gamle, har det ikke vært full overensstemmelse med de gamle og nye oversiktstegningene, men denne røysa er sannsynligvis den samme som ved vår undersøkelse har fått navnet A6. T-9480 ble tatt ut av det som i felt ble tolket som gammel markoverflate under røysa. Prøven besto av ikke nærmere bestemt trekull og ble datert til 865±155 BP, cal AD 1010–1280. Prøven T-9481 ble tatt fra et lag som ble antatt å stamme fra avsviingen av området forut for rydningen. Prøven besto av trekull fra gran og ble datert til 470±75 BP, cal AD 1405–1460. Prøven T-9482 ble sendt inn for å kontrollere prøven T-9480 og er også tatt fra gammel markoverflate. T-9482 besto av trekull av lønn og ble datert til 1670±145 BP, cal AD 220–550. Dateringene viser at det har vært aktivitet i området i romertid/folkevandringstid, tidlig middelalder og høymiddelalder, selv om det ikke nødvendigvis er selve rydningsrøysa som blir datert (for en kort

Figur 11.1: Oversiktsfoto som viser beliggenheten til Fyldpå 2 og andre lokaliteter i Gulliområdet. Ortofoto: Statens vegvesen. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 11.1: The position of Fyldpå 2 and other archaeological sites in the Gulli area. Ortophoto: Directorate of Public Roads, Southern Region. Illustration: Magne Samdal.

Figur 11.2: Foto av Fyldepå 2 etter hogging av skog. Merk åkeren på tvers midt i bildet samt fremrensede rydningsrøyser i fremkant. Foto tatt mot SSV.

Figure 11.2: Fyldepå 2 after clearing the forest. Note the ancient field running across the middle of the picture with clearance-cairns in front (photo facing south-southwest).

diskusjon omkring datering av rydningsrøyser se for eksempel Holm 1995:115–116, Holm 2004:83–84). Skogbrann oppstår sjelden i løvskog, og dateringen på lønn stammer derfor mest sannsynlig fra menneskelig aktivitet, mens de andre kan stamme fra skogbrann (Lindmann 1991:18).

To gravrøyser og to rydningsrøyser ble undersøkt i 1987 av Stefan Höglin (1988). R1 og R2 viste seg å være graver datert til eldre jernalder, og R10 og R11 var rydningsrøyser. Gravene lå ca. 20 meter vest for vårt utgravingsfelt. R1 (C38283) ble tolket som en tresidig steinlegning lagt rundt ei stor blokk. Delvis under steinlegningen lå ei kiste bygd av steiner stil på kant, ca. 2,4 x 1,6 meter. De eneste funnene fra grava var keramikkskår, og på grunnlag av disse ble grava datert til yngre romertid eller folkevandringstid (Henriksen 1995:60–61). R2 (C38282) var ei kjerne-røys med tynn jordkappe og brannflak med spredte brente bein og enkelte keramikkskår. De eneste daterbare gjenstandene var keramikken, og denne ble anslått å være fra siste del av førromersk jernalder eller første del av romertiden (Henriksen 1995:62–

63). I forbindelse med undersøkelsen av gravrøysa R2 ble det funnet et lag med brent korn. Kornet ble i utgangspunktet antatt å være samtidig med grava. To dateringer av kornet viste imidlertid at dette var fra første halvdel av 1400-tallet (T-10906 og T-109061, se Henriksen 1995). Under begge røysene ble det funnet et eldre kulturlag (C38284), og Henriksen (1995) vurderer om bare steinkista representerer en grav i R1, mens røysa er ei seinere rydningsrøys. De brente beina fra R2 er ikke analysert, og det er mulig også dette dreier seg om kulturlagsrester med brente bein, og ikke kremerte bein.

Det ble også undersøkt ei tuft fra middelalderen og ei kokegrop datert til bronsealder (Höglin 1988, Henriksen 1995:59). Tufta har ligget omtrent midt i dagens E18, ca. 20 meter vest for vårt undersøkelsesområde. Tufta ble oppdaget under Höglins feltarbeid i 1987 og nærmere undersøkt året etter. Tufta lå som en 7 x 4 meter stor forhøyning i enden av et langstrakt platå rett vest for ei gravrøys nummerert som 11 av Keller og R2 av Höglin (1988) og Henriksen (1995 figur 4 og 5). Det har stått to hus på stedet, det eldste var

brent og lå delvis under den yngste. Tufta hadde vegger bestående av 1–2 steinrekker og forbrente rester av liggende trekonstruksjoner, sørvendt inngang og to ildsteder, hvorav ett i hjørnet. Et yngre hus på 4,5 x 4,5 meter var bygd oppå (Østmo 1991:65). Det finnes ikke radiologiske dateringer fra tufta, og tufta dateres på grunnlag av gjenstandsmaterialet (C38228) til 1200-tallet (Østmo 1991:65, Henriksen 1995).

Beliggenhet og topografi

Lokaliteten ligger på moreneryggen ca. 40 meter over havet og heller jevnt mot sør og sørøst (Se figur 11.1). Moreneryggen er en del av raet gjennom Vestfold. Før undersøkelsen begynte var lokaliteten dekket med granskog, antagelig plantet på 1950-tallet. Undergrunnen besto av grus og stein med sand og noe leire og silt i mellom. Matjordslaget varierte fra bare noen få centimeter til en drøy halvmetre. Det var lite synlig stein utenom rydningsrøysene. Fellet lå helt inntil eksisterende E18 i vest, og var avgrenset av et nyere tids steingjerde i nord. Lokaliteten kan grovt sett deles i to, den nordre delen har blitt dyrket både i forhistorisk tid, middelalder og nyere tid, mens den søndre delen har blitt ryddet i forbindelse med beite eller slått uten videre bearbeiding av jorda. Deler av lokaliteten ble tidligere undersøkt i forbindelse med bygging av ny E18 på slutten av 1980-tallet (se over).

Forventninger og problemstilling

I prosjektplanen (Martens 2003:35) var det beregnet at det skulle foretas en forundersøkelse for å bestemme potensialet i lokaliteten siden den ikke var registrert på annen måte enn ved befarings, noe som gjorde det vanskelig å si noe om potensialet for boplasspor på lokaliteten. Som en del av denne forundersøkelsen skulle det foretas fosfatkarteringer. Det ble i utgangspunktet antatt at det skulle undersøkes rydningsrøys, åkerterrasser, gravrøys og boplasspor. Det var beregnet at det skulle brukes 2 ukeverk på denne forundersøkelsen. I tillegg var det beregnet å avdekke 3000 m² og undersøke 135 anlegg på til sammen 12 ukeverk. Det var videre beregnet at det skulle avdekkes 150 m² per dagsverk og undersøkes 4 strukturer per dagsverk. Disse beregningene var mer usikre enn vanlig, både fordi det fantes få erfaringstall å hente for denne typen undersøkelser i skog, og fordi det endelige omfanget var avhengig av forundersøkelsen.

Det ble avdekket ca. 1600 m² og undersøkt dyrkningsspor i form av rydningsrøys, åkerterrasser, terrassekanter, ei kokegrop og rester etter avsviingslag, men det ble ikke funnet graver eller boplasspor ut over den ene kokegropa. Det ble brukt 35 ukeverk

på undersøkelsen. Det er lagt ned mer ressurser enn beregnet i prosjektplanen, noe som skyldes både at selve området med dyrkningsspor var noe større enn antatt og at detaljeringsnivået på undersøkelsen ble større enn antatt. Dateringene av dyrkningssporene som antas å høre sammen med middelaldertufta som ble undersøkt rett vest for lokaliteten rettferdiggjør denne prioriteringen.

I prosjektplanen (Martens 2003) var det fire satsingsområder for prosjektet:

1. Den forhistoriske jordbruksbebyggelsen
2. Middelalderens landbebyggelse
3. Jordbrukslandskapet
4. Det kultiske landskapet

I prosjektplanen var det forventet at lokaliteten skulle bidra til å belyse satsingsområde 2 og 3, men undersøkelsen bidro bare til forståelsen av satsingsområde 3.

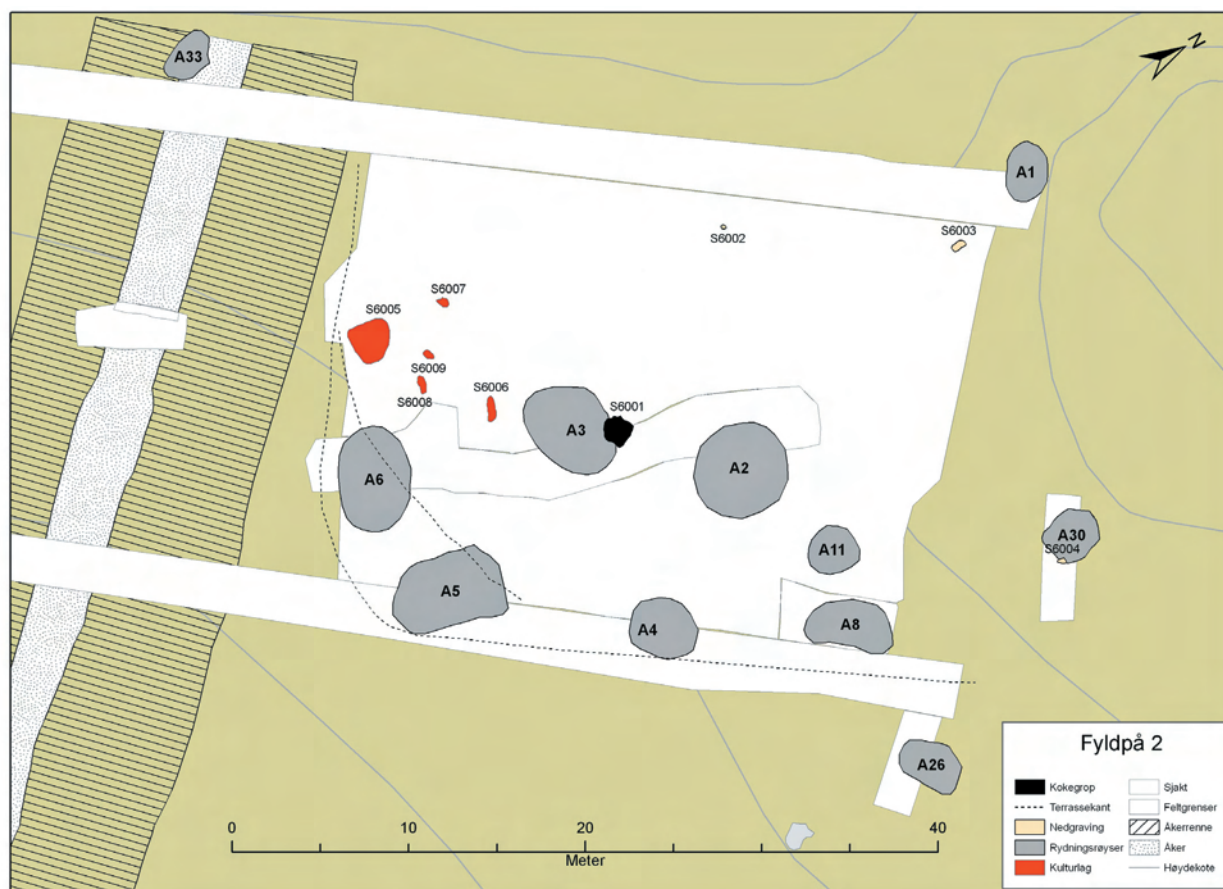
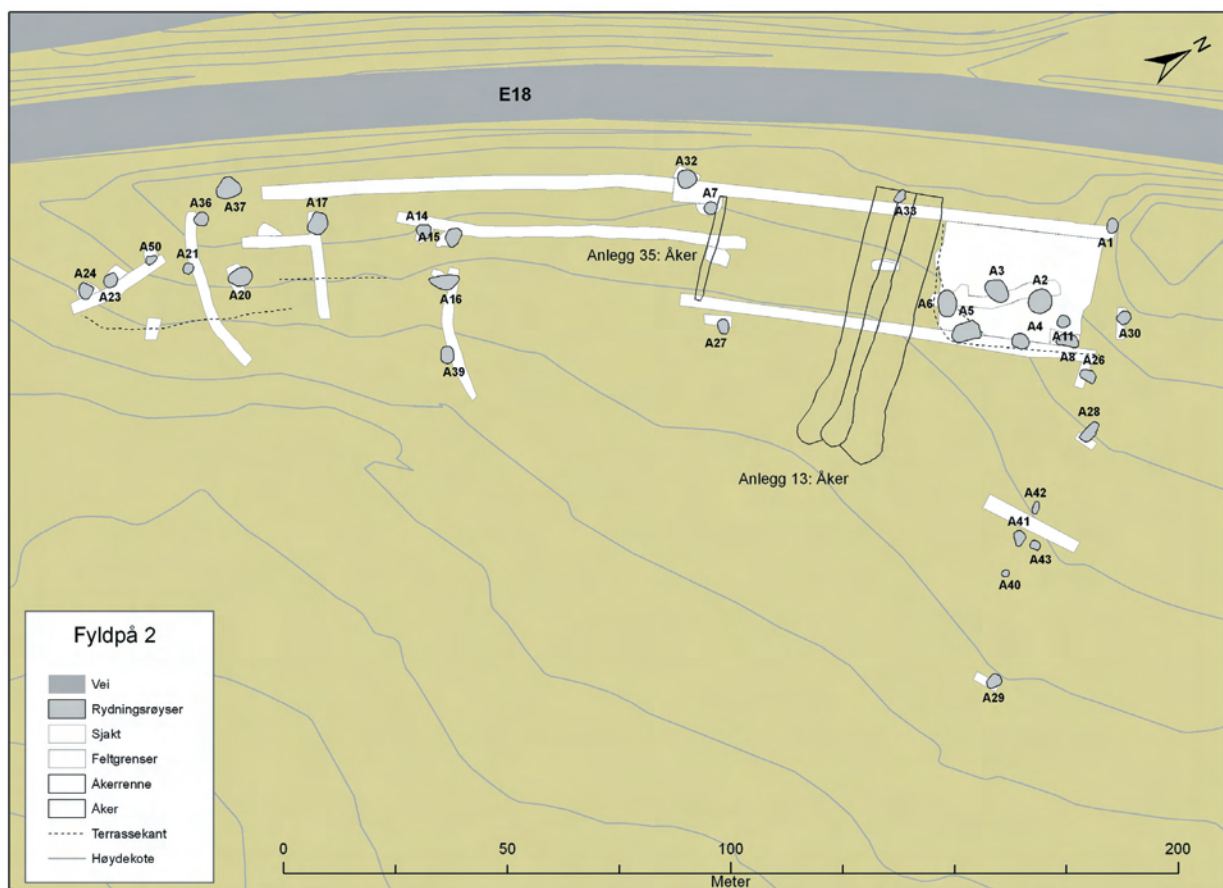
I tillegg var det spesifisert problemstillinger spesielt for lokaliteten.

- A. Dyrkningssporenes relasjon til de undersøkte boplassporene fra middelalderen skulle undersøkes.
- B. Bosettingssporenes utstrekning skulle avgrenses.
- C. Romlig organisasjon/funksjon av hus og gård/tun skulle belyses.
- D. Det skulle søkes etter flere graver i forbindelse med de undersøkte gravene.

Av disse problemstillingene bidro undersøkelsen til å belyse satsingsområdet A gjennom dateringene av dyrkningssporene, men det ble ikke funnet graver eller boplasspor.

Undersøkelsen

Skogen på lokaliteten var ved oppstart av feltarbeidet i 2003 ikke hogd. Til å begynne med ble derfor enkelte snitt gjort for hånd. Etter at skogen var hogd ble det gravd profilsnitt og sjakter med gravemaskin. Undersøkelsen kan grovt deles i to. I 2003 ble det lagt lange sjakter nord-sør og øst-vest for å snitte dyrkningsspor og se etter boplasspor i undergrunnen. Sjaktene skulle altså fungere både som søkesjakter og som snitt i dyrkningsspor. I 2004 ble det flateavdekket et område på drøye 700 m², og noen mindre områder og enkeltstrukturer ble snittet. Begge år var maskinell flateavdekking tilpasset skog hovedmetoden. Matjorden ble fjernet med gravemaskin mens to arkeologer fulgte etter og krafset vekk løs jord slik at eventuelle strukturer syntes tydelig mot undergrunnen. Enkelte steder ble sjaktene gravd ned i under-

Figur 11.3: Oversikt over strukturer og sjakter på Fyldpå 2. Illustrasjoner: Magne Samdal.
 Figure 11.3: Plan of features and trenches at Fyldpå 2. Illustration: Magne Samdal.

grunnen for å lette forståelsen av profilet gjennom dyrkningssporene. De fleste rydningsrøysene som ble snittet ble undersøkt med gravemaskin. De enkelte strukturer ble målt inn med totalstasjon. Alle strukturer og prøver ble gitt eget nummer. Prøver ble i hovedsak tatt fra profilet gjennom dyrkningsspor, og prøvene er derfor i hovedsak merket av på profiltegningene. Med unntak av enkelte nyere tids gjenstander i overflaten ble det ikke funnet gjenstander ved undersøkelsen, heller ikke ved bruk av metall-detektor.

Det ble lagt størst vekt på å dokumentere og datere de ulike dyrkningssporene ettersom det ble funnet få boplassspor – kun en kokegrop. Utbredelsen av dyrkningssporene ble dokumentert i flaten med totalstasjon, mens profilene ble tegnet for hånd.

Det ble samlet inn trekullprøver, pollenprøver og makrofossilprøver. Det var forholdsvis lite trekull i de fleste kontekstene på feltet, og trekullprøvene fra røysene er derfor ikke nødvendigvis hentet fra profilet, men fra lag som kunne relateres til profilet. For å øke mulighetene for å finne trekull ble sjaktene gravd i tynne lag med gravemaskin med bred skuff. Derksom det ble funnet lag med trekull ble disse relatert til profilet. Dersom det etter opprensing av profilet ble funnet trekull i selve profilet ble dette datert i stedet for trekullet fra laget utenfor.

Dyrkningsspor

Det ble undersøkt dyrkningsspor i form av rydningsrøyser, åkerrygger, terrassekanter, dyrkingslag og avsviingslag (figur 11.3). Sammen utgjorde de et område som har blitt dyrket og beitet med vekslende intensitet siden midten av bronsealderen.

Røyser

Det ble undersøkt 32 røyser, alle var rydningsrøyser. Hovedhensikten med undersøkelsen av røysene var å datere bruken av disse. 10 av røysene var tilnærmet runde mens 22 var tilnærmet ovale. Røysenes grunnflate varierte fra drøye 2 m² til drøye 23 m², de runde røysene var litt over 8 m² i gjennomsnitt og de ovale litt over 11 m².

Med bakgrunn i prosjektplanens mål om å undersøke dyrkningssporenes forhold til middelaldertufta ble både undersøkelsen og datering av prøver konsentrert til området nordvest på feltet, det området som lå nærmest middelaldertufta. De fleste røysene besto av stein med største mål opp til ca. 0,5 meter, sand og grus (for en nærmere beskrivelse av røysenes profil og dateringer se figur 11.6). Før opprensing syntes de

fleste røysene som stein i markoverflaten dekt med mose og barnåler og til dels torv.

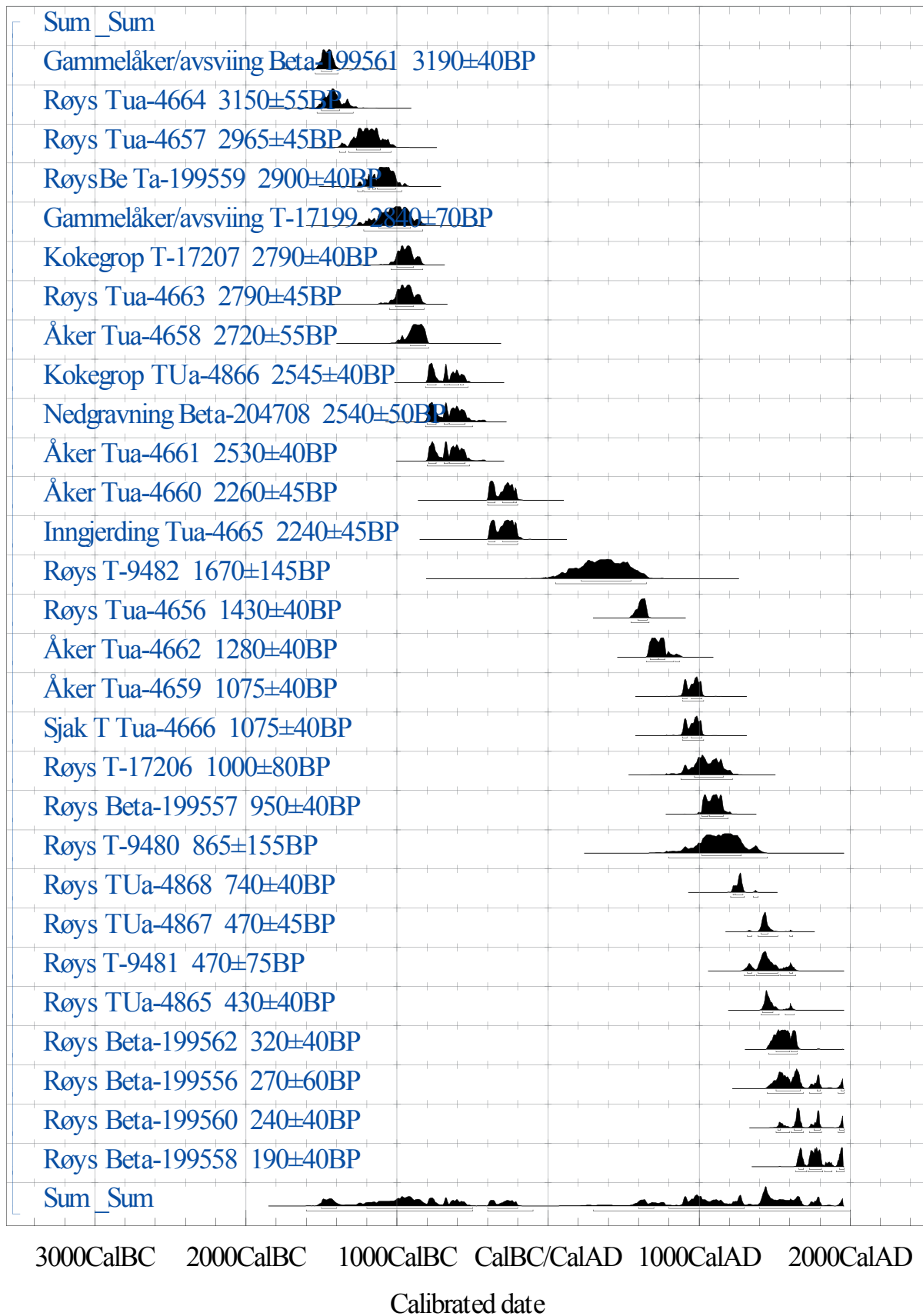
Det er datert 14 prøver fra 12 forskjellige røyser i tillegg til tre som tidligere er datert Pedersen (se figur 11.4 og 11.5 og tabell 11.1). Dateringene fordeler seg hovedsakelig på to perioder. De fire eldste dateringene spenner fra A32 som er datert til 3150±55 BP, cal BC 1500–1380, TUa-4664, til A27 som er datert til 2790±45 BP, cal BC 1010–890, TUa-4663. Kun to dateringer faller innenfor jernalder, Pedersens datering T-9482 er datert 1670±145 BP, cal AD 220–550 og A4 er datert til 1430±40 BP, cal AD 595–655, TUa-4656. Ni dateringer sprer seg forholdsvis jevnt gjennom middelalder og nyere tid, fra A14 datert til 950±40 BP, cal AD 1020–1160, Beta-199557 til A19 som er datert til 190±40 BP, cal AD 1660–1960, Beta-199558. Fire av disse dateringene er med stor sannsynlighet fra nyere tid. I tillegg kommer de tre dateringene fra Pedersens undersøkelse i 1986. Særlig dateringen fra K4-K5 datert til 1670±145, cal AD 220–550, T-9482 ser ut til å komplisere bildet. Den dekker et langt tidsintervall i romertid–folkevandrings-tid, en periode det ellers ikke finnes dateringer fra.

Fra to av røysene er det sendt inn to dateringer i forbindelse med E18-undersøkelsen. A14 er datert til 270±40 BP, cal AD 1520–1800, Beta-199556 og 950±40 BP, cal AD 1020–1160, Beta-199557. A3 er datert til 320±40 BP, cal AD 1510–1650, Beta-199562 og 740±40 BP, cal AD 1225–1290, TUa-4868.

Teigpløying eller høyryggede åkre?

Tilnærmet øst-vest gjennom området gikk det en tydelig markert lang forhøyning, kalt A13, med en forsenkning på hver side (figur 11.2 og 11.3). En annen forhøyning nord for denne, A35, var vanskelig å observere i flaten, men i profilet kunne også denne observeres. Høydeforskjellen fra det høyeste til det laveste punktet var snaue 0,2 meter. Avstanden mellom de to ryggene var 2,5–3 meter, målt på det høyeste. Lengden på forhøyningene var ca. 60 meter. Disse forhøyningene var orientert på langs av hellingen i området, og kan derfor ikke være åkerreiner. Åkerreiner er resultatet av erosjon og danner seg derfor på tvers av og langt nede i hellingene. I arkeologisk litteratur brukes ofte begrepene teigpløying og høyryggede åkre om hverandre, og men jeg vil her forholde meg til Ingunn Holms (1995) definisjoner, som igjen er inspirert av Leif Gren (1991): ”Plogen velter jorda til side. Teigpløying består i at flere velter slås sammen til en lav forhøyning (hopeslaget) med en grunn grøft (føra) ved siden av.” Ved teigpløying flyttes hopeslaget hvert år, mens ved høyryggede åkre

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Figur 11.4: Oxcal-diagram over dateringer fra Fyldpå 2.

Figure 11.4: Oxcal diagram of radiocarbon dates from Fyldpå 2.

ID	Strukturnr.	Strukturtype	Datert materiale	Alder BP	Kalibrert alder - et sigma
Beta-199556	A14	Røys	Bjork, hassel, furu	270±40	AD 1530–1660
Beta-199557	A14	Røys	Bjork, hassel, furu	950±40	AD 1020–1160
Beta-199558	A19	Røys	Bjork, hassel, furu	190±40	Yngre enn 1660
Beta-199559	A28	Røys	Bjork, hassel, ask, eik	2900±40	BC 1190–1010
Beta-199560	A6	Røys	Eik, furu	240±40	AD 1520–1960
Beta-199561	S6009	Gammelåker/avsviing	Eik, furu	3190±40	BC 1500–1430
Beta-199562	A3	Røys	Eik, furu	320±40	AD 1510–1650
Beta-204708	S6003	Nedgravning		2540±50	BC 800–550
T-9480	K6	Røys	Trekull	865±155	AD 1020–1280
T-9481	K2A-2B	Røys	Gran	470±75	AD 1320–1620
T-9482	K4-K5	Røys	Lønn	1670±145	AD 220–550
T-17199	S6005	Gammelåker/avsviing	Bjork, hassel, hegg/rogn, ask	2840±70	BC 1120–910
T-17206	A13	Røys	Bjork, hassel, eik furu	1000±80	AD 970–1160
T-17207	S6001	Kokegrop	Bjork, eik, selje, vier, osp	2790±65	BC 1020–840
Tua-4656	A4	Røys	Hassel	1430±40	AD 595–655
Tua-4657	A5	Røys	Bjork, hassel	2965±45	BC 1270–1110
Tua-4658	A13	Åker	Bjork, hassel	2720±55	BC 910–810
Tua-4659	A13	Åker	Bjork, hassel	1075±40	AD 890–1020
Tua-4660	A13	Åker	Bjork, hassel	2260±45	BC 400–210
Tua-4661	A13	Åker	Bjork, hassel	2530±40	BC 790–550
Tua-4662	A13	Åker	Bjork, hassel	1280±40	AD 675–775
Tua-4663	A27	Røys	Bjork	2790±45	BC 1010–890
Tua-4664	A32	Røys	Bjork, hassel	3150±55	BC 1500–1380
Tua-4665	A35	Inngjerding	Bjork, hassel	2240±45	BC 390–200
Tua-4666	SJ2	Sjakt	Bjork	1075±40	AD 890–1020
TUa-4865	A20	Røys	Furu	430±40	AD 1420–1490
TUa-4866	S6003	Nedgravning	Bjork, hassel, ask	2545±40	BC 800–560
TUa-4867	A2	Røys	Bjork	470±45	AD 1410–1455
TUa-4868	A3	Røys	Bjork, hassel	740±40	AD 1225–1290

Tabell 11.1: Alle radiologiske dateringer fra Fyldpå 2, Ellen Anne Pedersens dateringer markert med grått.
Table 11.1: All radiocarbon dates from Fyldpå 2 (dates from Ellen Anne Pedersen in grey).

ligger hopeslaget fast, og åkerens rygg blir høyere enn ved teigpløying. Teigpløying er altså avhengig av en plog som velter til siden. Plogens introduksjon i Norge, og dermed eldste mulige datering for teigpløying, settes vanligvis til sein vikingtid eller tidlig middelalder (Myhre 2002:198).

De to avlange forhøyningene med lavere partier på hver side er sannsynligvis høyryggede åkre. Disse blir til ved å pløye rundt, slik at tre-fire eller flere velter vender samme vei, og det oppstår da en forhøyning av matjord.

Det ble lagt to lange sjakter og et mindre snitt gjennom åkeren. Datering av brukstiden var en sentral problemstilling, og det ble datert hele seks trekullprøver fra åkeren (tabell 11.2). Tre (TUa-4658, TUa-4659, TUa-4660) av disse er fra det samme profilet i Sjakt 2, mens to er tatt fra profilet i Sjakt 10 (TUa-4660, TUa-4662) og en (T-17206) er tatt fra en trekullkonsentrasjon funnet ved utvidelse av Sjakt 10.

Denne siste prøven kan ikke sikkert relateres til lag i åkerprofilen.

Datering av rydningsrøyser og dyrkningsspor er ofte vanskelig fordi materialet i sin natur er omrotet, slik at det er vanskelig å si hvilke hendelser eller situasjoner det daterte materialet stammer fra. Dateringene fra røys A13 er interessante i den sammenheng. Ved dokumentasjonen i felt ble lagrekkefølgen tolket slik; Lag 1 (yngst) – Lag 2 – Lag 8 – Lag 9 – Lag 7 (eldst). Lag 8 er datert til 1075±40 BP, cal AD 890–1020, TUa-4659, Lag 9 er datert til 2260±45 BP, cal BC 400–210, TUa-4660 og Lag 7 er datert til 2720±55 BP, cal BC 910–810, TUa-4658. De tre dateringene til røysa er dermed forenlig med de stratigrafiske relasjonene slik de ble tolket i felt. Dette kan indikere at stratigrafien er forholdsvis godt bevart, selv om spranget mellom dateringene er store. Lag 8, et dyrkingslag bestående av kompakt, lys humusholdig sand med noe grus og stein, finnes gjennom hele den høyryggede åkeren og avgrenses i nord av Lag 6 og

Anlegg	Anleggstype	Kontekst	Vedart	Id-nummer	Datering BP	Avvik	Oxcal kalibrert alder ett sigma
A13	Røys	Utvivelse sjakt 10	Bjork, hassel, eik, furu	T-17206	1000	80	AD 970–1160
A13	Åker	Sjakt 2, Lag 7	Bjork, hassel	Tua-4658	2720	55	BC 910-810
A13	Åker	Sjakt 2, Lag 8	Bjork, hassel	Tua-4659	1075	40	AD 890–1020
A13	Åker	Sjakt 2, Lag 9	Bjork, hassel	Tua-4660	2260	45	BC 400–210
A13	Åker		Bjork, hassel	Tua-4661	2530	40	BC 790–550
A13	Åker	Sjakt 10	Bjork, hassel	Tua-4662	1280	40	AD 675–775
Sjakt 2	Åker	58,9 meter, Lag 9	Bjork	TUa-4666	1975	40	AD 890–1020

Tabell 11.2: Dateringer diskutert i forbindelse med A13.

Table 11.2: Radiocarbon dates discussed in relation to A13.

i sør av Lag 9. Fra Lag 9 er det datert en trekullprøve i tillegg til TUa-4660. Denne andre prøven er tatt utenfor røysa og datert til 1075 ± 40 BP, cal AD 890–1020, TUa-4666 og er altså mye yngre enn den antatte datering av Lag 9. Det er et brudd i den direkte sammenhengen mellom de to lagene ved snaue 57 meter. Dette bruddet ble i felt tolket som en senere forstyrrelse i form av rotvelt eller lignende. Det er også mulig dette bruddet er et skille mellom to ulike lag, som ikke ble oppfattet i felt, og i så fall kan datering av laget i røysa til førromersk jernalder opprettholdes.

Høyryggede åkre dateres vanligvis fra middelalder og fram til 1800-tallet (Jerpåsen 1996:117). Gro Jerpåsen (1996:116–118) har tidligere undersøkt høyryggede åkre på Gunnerød, noen kilometer mot vest i luftlinje og antyder at disse kan være fra middelalder, men gjør oppmerksom på at dateringene ikke på noen måte er sikre. Gunnerøds høyryggede åkre skiller seg vesentlig fra de på Fyldpå ved at førstnevnte bare er 10–15 meter lange, men hele 0,9 meter høye og 9 meter brede. Både de tidlige dateringene fra A13 – den yngste er fra overgangen vikingtid–middelalder, og formen tyder altså på at det er teigpløying som har funnet sted på Fyldpå. Det foreslås derfor at området har vært brukt til dyrking allerede fra bronsealder, slik de eldste dateringene tyder på, og at det har ligget brakk i en lengre periode før det ble dyrket igjen i yngre jernalder.

Lenger sør på lokalitetene gikk det en annen rygg kaldt A35. Denne ble i utgangspunktet oppfattet som en del av en inngjerding eller geil, men ved snitting viste den seg å bestå hovedsakelig av jord og torv, og ble derfor vurdert som en mulig høyrygget åker. En trekullprøve fra A35 er datert til 2240 ± 45 BP, cal BC 390–200, TUa-4665. Denne ryggen kan være en åkerrein, og det daterte trekullet stammer fra en tidligere aktivitet.

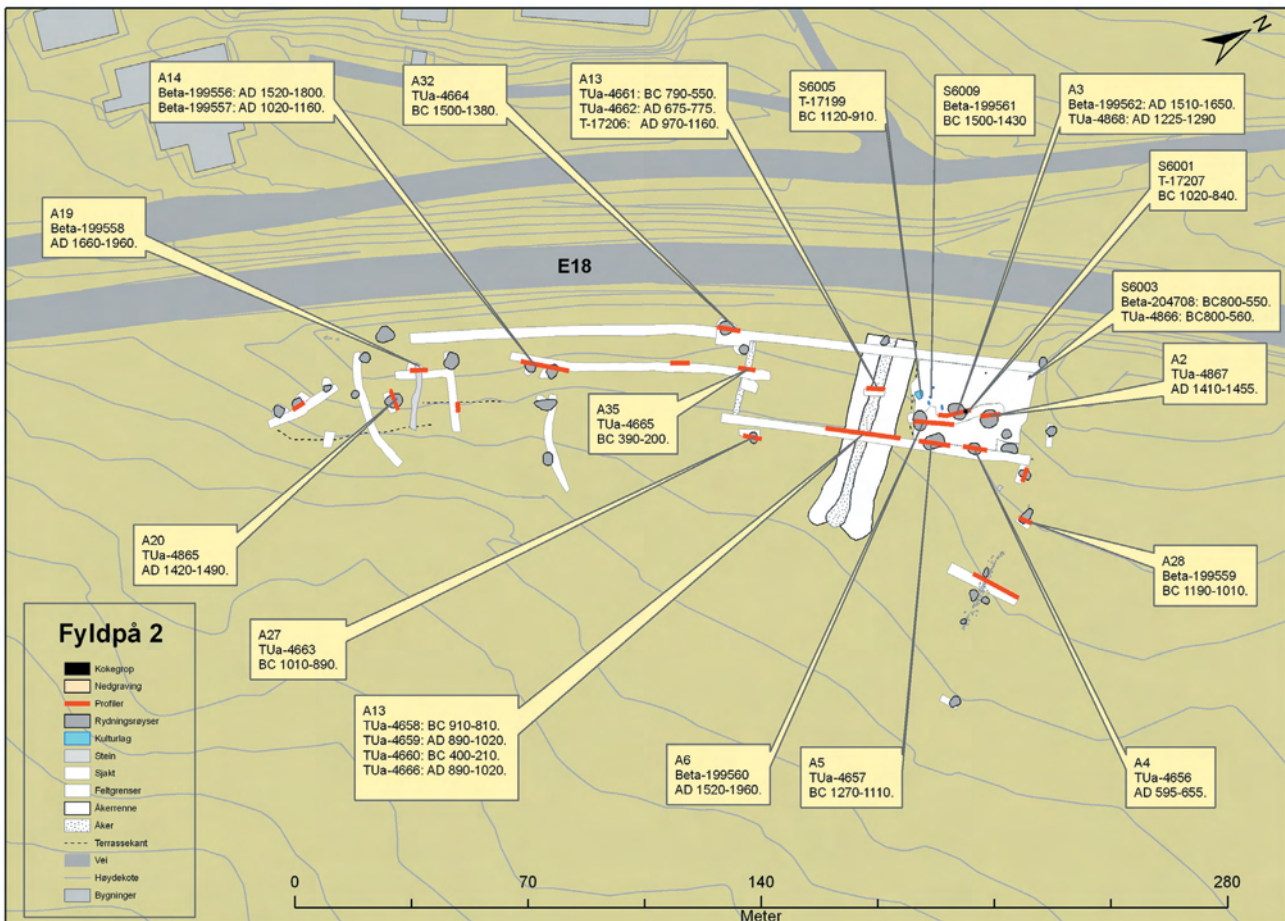
Dyrkingslag

Flere dyrkingslag ble observert og datert. Dyrkingslag er i utgangspunktet jord som tidligere er ardet, spadd, pløyd eller på annen måte dyrket. Eldre kilder til trekull blir ofte blandet inn i disse lagene, noe som gjør at dateringene fra slike lag representerer en bakre datering eller terminus post quem. Det viste seg at dyrkingslagene som regel var forholdsvis tynne – oftest under 0,25 meter. Enkelte andre steder, ofte i forbindelse med rydningsrøyser og den teigpløyde åkeren, var de opp til 0,5 meter tykke. Det jevnt over tykkeste matjordslaget finnes i området vest for Sjakt 2 og nord for A35.

Terrassekanter, steinstrenger eller naturformasjoner?

Lengst i sørøst og nord på feltet ble det observert noe som i felt ble tolket som mulige terrassekanter eller åkerreiner. Ved snitting var det imidlertid ikke noen opphopning av matjord, slik at disse kantene også kan være et resultat av geologiske prosesser. Både prosesser i forbindelse med siste istid og havets utvasking kan ha bidratt til å danne disse lave kantene i terrenget. Dette var særlig tydelig der Sjakt 2 går gjennom en antatt terrassekant ved Røys A5, nordøst på feltet. Det viste seg at det ikke var noen opphopning av matjord på oversiden av kanten. Det ble ikke funnet trekull som kunne datere noen av disse eventuelle åkerterrassene, og sannsynligvis dreier det seg om naturlige kanter som siden har blitt dyrket over.

To steder ble det også observert en del stein som kunne være en såkalt steinstreng, gjerne datert til perioden 200–600 e.Kr. (Pedersen og Widgren 1999:292). Ved snitting ble det imidlertid klart at de var resultatet av en av de yngste aktivitetene på lokaliteten, da de i liten grad lå nede i markoverflaten og eventuelle dyrkingslag, men oppe på dem.

Figur 11.5: Oversikt over dateringer og profiler på Fyldpå 2. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 11.5: Overview of section baulks and dated features at Fyldpå 2. Illustration: Magne Samdal.

Avsviingslag

Nord på feltet ble det funnet noen tynne lag med største mål i flate opp til 2,5 meter (S6005-6009, se figur 11.3). Lagene besto av trekull, humusblandet sand og mindre stein og ble tolket som rester av avsviingslag eller dyrkingslag. Den største (S6005) ble nærmere undersøkt, og det ble tatt ut makrofossil- og kullprøve. Funn av hasselnøtt, bjørnebær- og bringebærfrø samt ugraset maure antyder menneskelig aktivitet i området, selv om maure er den eneste av disse plantene som kan relateres direkte til jordbruk. To av lagene er radiologisk datert til bronsealder; S6005 er datert til 2840 ± 70 BP, cal BC 1120–910, T-17199 og S6009 er datert til 3190 ± 40 BP, cal BC 1500–1430, Beta-199561. Disse er sannsynligvis rester etter den eldste rydningen på feltet.

Kokegrop og andre nedgravninger

Kokegrop

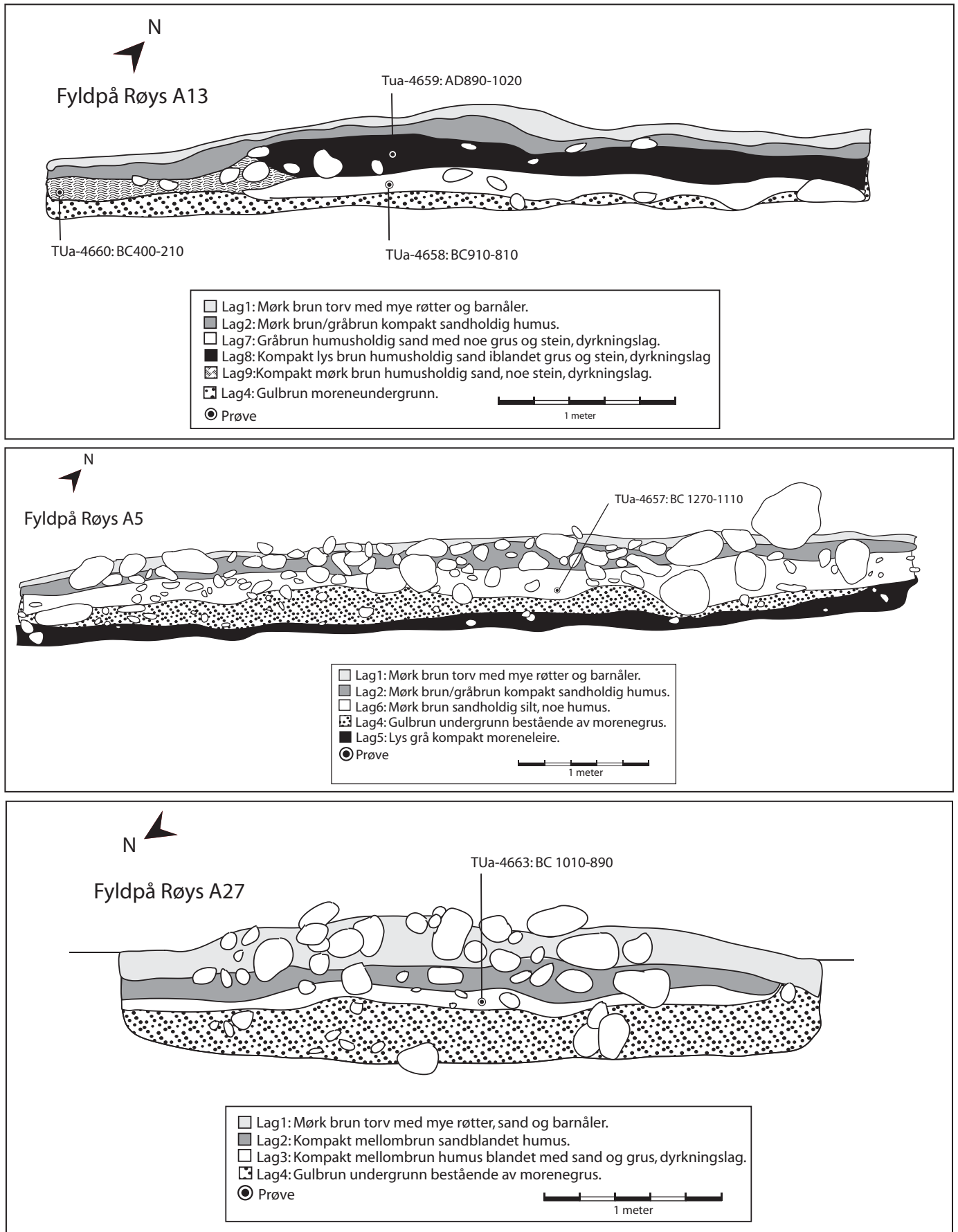
Det ble som tidligere nevnt funnet svært få boplasspor på lokaliteten, og bare en kokegrop (se figur 11.3). S6001 er en "klassisk" kokegrop med kullrand

i bunnen og et lag med skjorbrent stein over og er datert til 2790 ± 65 BP, cal BC 1020–840, T-17207.

Andre nedgravninger

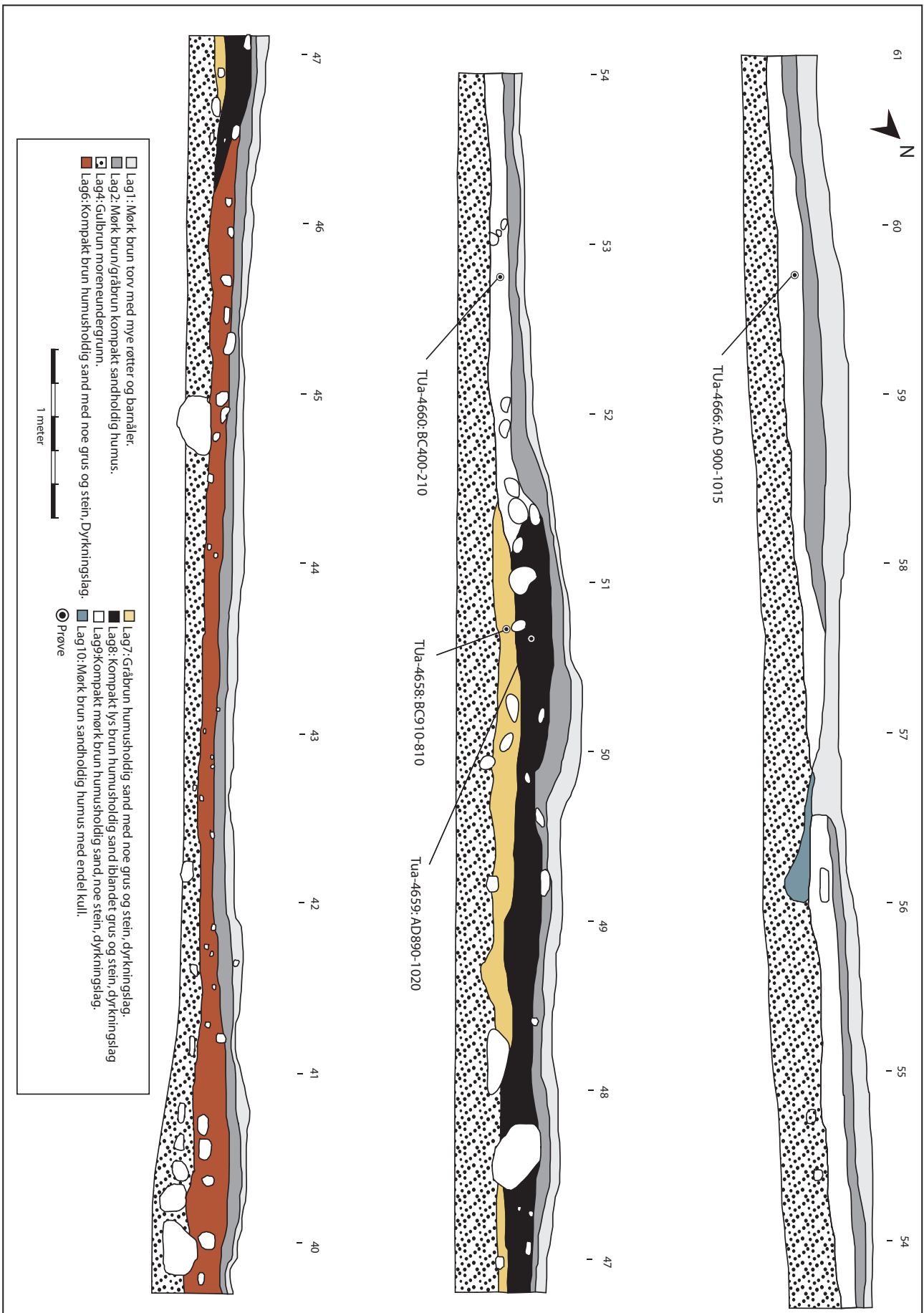
Det ble funnet to mindre nedgravninger på flaten som ble åpnet nord på feltet (figur 11.3). S6003 er en nedgraving som er ujevn men tilnærmet oval i flaten, $0,9 \times 0,7$ meter og $0,15$ meter dyp. Den inneholdt trekull, kullblandet jord, brent og ubrent leire. Det ble funnet keramikk, brente bein av pattedyr og makrofossiler av agnekledd bygg, naken bygg, uidentifiserte korn og kornfragmenter, meldestokk, vindelslirekne, hønsegras, maure og lindbendel i strukturen. S6003 er datert til 2545 ± 40 BP, cal BC 800–560, TUa-4866 og 2540 ± 50 BP, cal BC 800–550, Beta-204708. Soltvedt (2005:7–8) argumenterer ut i fra mengden og sammensetningen av frøene at de sannsynligvis ble samlet med hensikt, antagelig som mat. Soltvedt (2005:8) viser også til at en lignende sammensetning av frø er funnet i en førromersk grav i Danmark.

Det ble også funnet to strukturer S6002 og S6004 som det ikke kunne avgjøres hvorvidt var nedgrav-

Figur 11.6: Snitt gjennom ulike rydningsrøysar på Fyldpå 2. Rentegning: Magne Samdal.

Figure 11.6: Sections through different clearance-cairns at Fyldpå 2. Re-drawing: Magne Samdal.

Figur 11.7: Profil i sjakt 2. Rentegning: Magne Samdal.

Figure 11.7: Section wall in Trench 2. Re-drawing: Magne Samdal.

ninger eller rester etter brente røtter. Ingen av disse er datert.

Funn og prøvemateriale

Keramikk

I nedgravning S6003 ble det funnet 11 skår av et eller flere leirkar uten dekor.

Andre funn

Det ble kun funnet to små biter brent leire som løsfunn ut over de over nevnte funnene.

Trekullprøver

Det er tatt ut til sammen 38 trekullprøver som alle er vedartsbestemt. Bjørk er det vanligste treslaget og finnes i 30 av prøvene, hassel i 27, furu i 23, eik i 20, ask i 7, hegg/rogn i 2 og selje/vier/osp i 1. Kun i tre prøver er det funnet bare en vedart. Bjørk, furu og hegg/rogn er de eneste vedartene som forekommer aleine. To vedarter forekommer i 7 prøver, og kombinasjonene bjørk og hassel og eik og furu finnes i 3 prøver. Tre vedarter finnes i 19 prøver, og bjørk, furu og hassel er den vanligste kombinasjonen og forekommer i 6 prøver, mens bjørk, hassel og eik forekommer i 5 prøver. 4 vedarter forekommer i 9 prøver, og bjørk, furu, hassel, eik er den vanligste kombinasjonen og forekommer i 5 av prøvene.

Kombinasjonen av bjørk, furu og hassel er interessant fordi disse treslagene ikke vokser på samme sted, og dermed ikke representerer avsviing av området. Trekullet kan stamme fra overpløyde ildsteder eller lignende eller være brakt til område med gjødsel. Det er også interessant at gran kun forekommer i én prøve datert til middelalder, til tross for at grana i følge pollenanalysene har innvandret når røysene er anlagt.

Makrofossilanalyser

Det ble analysert til sammen 12 makrofossilprøver fra lokaliteten, men det ble gjort få funn av makrofossiler som kunne bidra til å forstå lokaliteten (Soltvedt 2005:7–8).

Ei prøve fra nedgravningen S6003 ga et interessant resultat. Det ble her funnet flere korn i form av tre *Hordeum vulgare* var. *Vulgare* (agnekledd bygg), en *Hordeum vulgare* var. *Nudum* (naken bygg), fragmenter av *Cereale* (ubestemt korn) og et aksfragment av *Hordeum vulgare* var. *Nudum* (naken bygg). I tillegg ble det funnet ugrass i form av over hundre *Chenopodium album* (meldestokk), en *Galium sp.* (maure), en *Fallopia convolvulus* (vindelslirekne), tre *Persicaria sp.* (Hønsgras) og to *Spergula arven-*

sis (vassarve). I tillegg til kornene er antagelig også meldestokkfrøene samlet som mat (Soltvedt 2005).

Det ble også analysert 11 makrofossilprøver fra kokegropa, åkerlagene og røysene. Det er ikke funnet makrofossiler som kan belyse aktiviteten på stedet i noen av dem, med unntak av fragmenter av hasselnøttskall, et frø av *Rumex acetocella* (småsyre), *Galium sp.*, (maure) og frø av *Rubus cf. Caesius* (bjørnebær).

Pollenprøver

I utgangspunktet var det ønskelig å ta ut en pollenstøyle i myr på eller tett inntil lokaliteten. Det fantes imidlertid ingen myr å ta prøven fra, og det ble i stedet forsøkt tatt ut pollenstøyer fra de enkelte røysene eller dyrkingslagene. Det er analysert syv pollenserier fra feltet. Alle pollenseriene er i følge Høeg i sin helhet fra perioden etter graninnvandringa. Ved innsamling av prøver ble det lagt vekt på å få prøver som gikk helt fra urørt undergrunn og opp til nyere tids lag. I de fleste pollenseriene er den nederste pollenprøven tom for pollenkorn, slik at det ikke er tvil om at serien går til bunns i røysa og slik sett skulle ha fanget opp også perioden før graninnvandringa. Pollenseriene er samlet inn både av Høeg selv og av arkeologer, slik at det neppe er gjort feil ved alle prøveinnsamlingene. Pollenprøvene og dateringene blir diskutert sammen lenger ned.

Diskusjon

Hva slags jordbruk har funnet sted?

Ingunn Holm (1995:133–135, 2004) diskuterer busktrede som en mulig dyrkingsform på rydningsrøysfelt. Ved busktrede dyrkes jorda i et par år før den brukes til eng og beite og til slutt gror igjen med skog. Skogen brennes, og kretsløpet starter på nytt. Denne dyrkingsformen har en omløpstid på opp til 20 år. På dyrket mark som blir liggende brakk vil det først gro ettårige planter – egnet for beite – deretter lyskrevende busker og trær som ask, hassel, furu, osp, or og bjørk. I trekullmaterialet dominerer som tidligere nevnt bjørk sammen med hassel, furu og eik. Eik er ikke lyskrevende som ung, men krever mye lys for å oppnå høy alder. Det er verdt å nevne at gran er et skyggetålende treslag, og den er da også funnet kun en gang i de analyserte vedartsprøvene. Det er imidlertid kun funnet gran i åtte prøver fra hele prosjektet Kopstad-Gulli, og alle disse er fra middelalder eller nyere tid. Bjørk, furu, hassel og eik dominerer også generelt i prøvene fra prosjektet, slik at det er vanskelig å bruke trekullet som et argument for busktrede, men materialet er i hvert fall forenlig med busktrede. Holm (2004:18) skriver videre at

busktrøe vil gi et landskap med en mosaikk av teiger, åker og eng som stadig flytter på seg. Materialet fra Fyldpå, med røysar, åkerdyrking, dyrkingsslag og mulige terrassekanter, er også forenlig med en slik dyrkingsslagmetode. Samtidig er det enkelte steder på lokaliteten observert dyrkingsslag med tykkelse opp til 0,5 meter, noe som tyder på gjødsling og dyrking over tid.

Kildekritiske problemar

Det er vanlig å anta at trekull i dyrkingsspor representerer rydding ved hjelp av svirydding, enten i form av nyrydding av lokaliteten eller etter kortere brakklegging. Trekullet kan også vere spreidd ved gjødsling, enten som en kilde til jordforbedring eller fordi trekullet mer eller mindre tilfeldig havner sammen med møkka eller avfallet som spres. I begge tilfellene er det rimelig å anta at trekullet som dateres representerer en periode åkrene har vært i bruk. Det er imidlertid en viktig forskjell i disse to måtene å tolke trekullet på. Hvis trekullet er tilført gjennom gjødsel vil dateringar spreidd over en lengre periode tyde på jevn bruk over lengre tid, hvis trekullet tolkes som spor av svirydding, vil det samme tyde på mange brakkperioder. Kortere brakkperioder kan ikke fanges opp ved den tross alt grovkornede metoden som radiologiske prøver representerer, men disse to alternative tolkningene av trekull kan vere interessante når dateringar fra flere perioder fra samme dyrkingsspor diskuteres. I tillegg er det også mulig at trekullet representerer overpløyde kokegroper, ildsteder eller andre eldre kilder til trekull, og at trekullet ikke har noen forbindelse med dyrkingen.

Målet med radiologiske dateringar er ikke bare å datere aktiviteten på lokaliteten, men også å datere de enkelte dyrkingssporene i form av ryddingsrøysar eller åkerlag. Det er tvilsomt om dette oppnås særlig ofte. Selv om enkeltdateringar fra dyrkingsspor kan vere misvisende eller intetsigende, er det allikevel grunn til å legge vekt på det samlede bildet som dateringene gir (Ericsson 1999:20). Dyrkingsspor blir ofte rotet rundt og er resultat av mange handlingar over tid, og det er ikke nødvendigvis ryddingsrøysa eller åkerlaget som dateres, men dateringene gir en bakre datering av aktiviteten.

Pollenseriene gir imidlertid et annett bilde av lokaliteten. Samtlige analyserte pollenserier stammer i sin helhet fra perioden etter graninnvandringen 1200–1400 BP. Det er mulig eller sannsynlig at alle røysene er anlagt i yngre jernalder eller seinere, men det er lite trolig at alle dyrkingsslagene under røysene er anlagt så seint. Det kan imidlertid vere at postdeposisjonelle forstyrrelser har endret pollenets plassering.

Studier fra andre typer lokaliteter viser at såkalt bioturbation, graving av mark og andre mindre dyr eller organismer, påvirker gjenstander med største mål mindre enn 5 millimeter i stor grad (Milek og French 2007). Også frost og andre naturfenomener påvirker gjenstandenes beliggenhet i stor grad (Rolfesen 1979:200–217, Schiffer 1987, Theuniessen *et al.* 1998). Dette må også påvirke pollenkornene, særlig i de humusholdige dyrkingsslagene. Både i røysa og i undergrunnen er det mye porøst materiale – stein, grus og sand, slik at dette skulle skape gode forhold for transport av pollenkornene. Det er imidlertid vanlig å anta at ”downwash” spiller liten eller ingen rolle når det gjelder vertikal transport av pollen (Ranheden 1999:78). Håkan Ranheden (1999:82) diskuterer relevansen av pollensammensetningen i tørre jordprofiler og konkluderer med at det er vanskelig å avgjøre. Det er imidlertid helt klart at enkelte ganger kan det vere pollenkorn tilstede som ikke tilhører laget den ligger i, til tross for at det i utgangspunktet ser ut som en urørt kontekst. Det ser også ut til at forurensetning av kontekstene ofte blir gjort av vekster som vokser på lokaliteten (Ranheden 1999:78–79), og på Fyldpå vokste det i nyere tid gran. Thomas Hammar (2003:94–95) går så langt som å si at problemene i mineraljord med pollenstratigrafi og endret pollensammensetning må vektlegges (”betonas”) fordi de vanskeliggjør tolkningsarbeidet.

Kronologisk presentasjon av aktiviteten

Det er totalt datert 26 trekullprøver fra vår undersøkelse og tre fra Pedersens (figur 11.4). Dateringene fordeler seg på fire perioder, de eldste elleve dateringene fordeler seg gjennom store deler av bronsealderen, fra BC 1500–1430 til BC 790–550. Deretter følger to dateringar til førromersk jernalder, en til romertid–folkevandringstid og fire til yngre jernalder. Til slutt kommer en rekke med elleve dateringar fra AD 970–1160 til nyere tid. Ut i fra de dateringene er det fristende å foreslå at området ble tatt i bruk til dyrking 1500 f.Kr. og brukt til slutten av bronsealder. Hvorvidt dyrkingen har vært intensiv eller ekstensiv, eller med lange avbrudd, er ikke mulig å avgjøre. Deretter har området kanskje så vidt vært brukt i førromersk og romersk jernalder, og så igjen dyrket mer eller mindre kontinuerlig fra 600 e.Kr. til nyere tid. Det er datert for få prøver til å legge vekt på at det ikke finnes noen prøver datert til 1300-tallet e.Kr., så hvorvidt det har vært en kort brakkperiode etter svar-tedauen, er ikke mulig å svare på, men to prøver er datert til 1400-tallet e.Kr., så noen lang brakkperiode har det i hvert fall ikke vært.

To lag tolket som gammelåker eller avsviingslag er begge datert til bronsealder, og det antas at dette re-

Figur 11.8: Ann Monika Bueklev tegner profil på Fyldpå 2. Foto tatt mot NNØ.

Figure 11.8: Ann Monika Bueklev recording a section at Fyldpå 2 (photo facing north-northeast).

presenterer starten på dyrkingen av området. Røysene er godt representert både blant de eldste og de yngste dateringene. Det kan bety at de eldste dyrkingslagene kun er bevart under røysene og at selve røysene er etablert i yngre jernalder eller tidlig middelalder. Den første fasen med dyrking ser ut til å opphøre ved slutten av bronsealderen, og så ser det ut til å være litt aktivitet i midten av førromersk jernalder, før det med enkelte unntak er et opphold til yngre jernalder. Kokegropa fra siste del av bronsealder kan kanskje settes i forbindelse med en intensiv fase mot slutten av bronsealderen.

Det er kun en datering fra 200 f.Kr. til 600 e.Kr., samtidig som denne perioden er svært godt dekket på Gulli, bare noen få hundre meter mot nord. Dateringer fra undersøkelsene i forbindelse med bygging av rasteplass og ny E18 på slutten av 1980-tallet, viser imidlertid også noen lignende trekk (se Henriksen 1995:67). Av 21 dateringer er det der bare en som ligger mellom 200 f.Kr. til 200 e.Kr., og denne dateringen, BP 1840±150, cal AD 20–390, T-10629, har et svært stor usikkerhetsmoment og dekker bortimot hele romertiden. De to gravene R1 og R2 fra førromersk jernalder–folkevandringstid som er nevnt over, ble kanskje anlagt på et jorde eller en del av et jorde som forholdsvis nylig var gått ut av bruk, selv om den ene dateringen til romertid–folkevandringstid kan antyde at området også da ble dyrket.

Fra yngre jernalder finnes det igjen flere dateringer fra dyrkingslagene, men ikke så mange fra røysene. Dette kan antyde at åkrene fortsatt dyrkes uten å være ryddet, eller kanskje noen av røysene blir bygget i denne perioden. Fra begynnelsen av middelalderen og fram til nyere tid ser det ut til at feltet har vært i kontinuerlig bruk, og det ser ut til at mesteparten av røysene er bygd i denne perioden. Höglin (1988) bemerker også at gravene fra eldre jernalder er gjenbrukt som rydningsrøyser. Funn av kornet fra middelalder inne i røysa kan også antyde at røysa er påbygd i middelalder. Det er også mulig, slik det tidligere er antydnet, at det kun dreier seg om ei steinkiste fra forhistorisk tid, mens de to røysene er bygd over henholdsvis steinkista og et kulturlag i middelalder.

Selv om materialet er lite kan vedartene som er tilstede i trekullet antyde enkelte ting. Hassel og bjørk er blant de første treslagene som gror opp etter brakklegging, og tilstedeværelsen av bare disse to treslagene i lange perioder kan antyde at det er brakklegging og etterfølgende svirydning som er årsaken til at det finnes trekull i jorda. Imidlertid finnes det også store deler eik i materialet. Eik vil normalt ikke være av de første plantene som vokser opp etter brakklegging. Samtidig ser vi at i en 200-årsperiode finnes det utelukkende trekull av hassel og bjørk i kokegropene på Lokaltet 5 Gulli. Det er derfor mulig at trekullet i dyrkingslagene på Lokaltet 2 Fyldpå stammer fra gjødsling med blant annet husholdningsavfall eller oppløyde kokegroper eller ildsteder. Dersom trekullet kommer fra oppløyde kokegroper eller ildsteder, vil det ikke være noen sammenheng mellom alderen på det daterte trekullet og dyrking på stedet. Dersom trekullet stammer fra gjødsling, er det rimelig å forvente tilnærmet samtidighet mellom datering og dyrking.

Dateringene fra A13 er interessante i diskusjonen omkring trekullets opprinnelse. Tre lag er i stratigrafisk rekkefølge – nedenfra og opp – datert til midten av bronsealder, førromersk jernalder og vikingtid. Sannsynligheten for at tilfeldig oppløyd boplassmateriale legger seg i atskilte lag med det eldste materiale nederst, er liten. Det er derfor grunn til å tro at trekullet fra dyrkningssporene enten stammer fra avsviing eller boplassmateriale brukt som gjødsel. I begge tilfeller vil trekullmateriale datere den ønskede hendelsen, nemlig bruk av området til dyrking.

Ulike aktiviteter til ulike tider på ulike steder

Hvis vi ser nærmere på dateringene av de ulike aktivitetene, fordelt på røyser, åkre og annet, ser vi at dateringene fra røysene som tidligere nevnt fordeler seg i eldste og midtre del av bronsealder, og en forholdsvis

jevn spredning fra merovingertid til nyere tid, mens åkrene dateres til siste del av yngre bronsealder/første del av eldre jernalder og yngre jernalder. Dateringene av andre aktiviteter – i hovedsak boplasspor og gammelåkerrester – fordeler seg forholdsvis jevnt gjennom bronsealder. Det kan altså foreslås følgende brukshistorie for feltet: I begynnelsen av bronsealder svis feltet av før første gang, og dyrkes i en form for busktrrede på rydningsrøysfelt. I slutten av bronsealder opphører bruken av rydningsrøysene, og åkrene dyrkes i en annen form uten bruk av rydningsrøysfelt. I midten av førromersk bronsealder legges området brakk. I merovingertid eller vikingtid dyrkes deler av området igjen i form av teigpløying, før den siste perioden med dyrking i busktrrede i røysfelt starter opp i begynnelsen av middelalder og fortsetter til 1800-tallet. Så legges området brakk og brukes som beite til det plantes til med gran ca. 1950.

En alternativ brukshistorie kan være at deler av området dyrkes gjennom bronsealder, men det ryddes ikke for stein. I slutten av bronsealder dyrkes det nye deler av området, eller deler av området legges brakk. Hele feltet legges så brakk. I merovingertid eller vikingtid dyrkes de best egnede områdene med teigpløying. I begynnelsen av middelalderen ryddes hele området for stein, og dyrkingen i rydningsrøysfelt tar til.

Det ser også ut til at røysene i den sørvestre delen av feltet stammer fra middelalder og nyere tid, mens den nordøstre delen av feltet har vært i bruk i alle periodene (figur 11.5). Sørvest på feltet mangler det også dyrkingslag, og dette ble i felt tolket dit hen at området var ryddet i forbindelse med slått og beite og ikke dyrking.

Katalog

C53327/1–46

- 1) 2 fragmenter **brent leire** med spor etter strå i magringen. Vekt: 10,3g.
- 2, 6, 11, 13, 15, 17, 29–31, 36, 38) **Pollenprøver**.
- 3, 8–9, 18–22, 34, 37, 39, 42,) **Trekullprøver**.
- 4–5, 10, 14, 16, 23–28, 35, 40, 43–44) **Makrofossilprøve**.
- 7, 12, 32–33, 41, 45–46) **Prøve, annet** av jord. Nitrogenprøver.

C53666/1–56

- 1) 11 skår av et eller to **leirkar**. 10 skår fra buken, mens et muligens er fra bunnen. Fire skår har en sort glattet utside, mens de er mer rufsete utført og gråfarget på motsatt side. Magringen er mellomgrov, og består av glimmer og annen bergart. De resterende sju skårene har en gulbrun, nærmest oransje glattet overflate. Motsatt side

er som de ovennevnte skårene, mer rufsete og muligens istykkerslåtte ettersom overflaten er ujevn og magringen synes tydelig. Fargen er også her gulbrun og magringen mellomgrov. Vekt: 36,8 g. Strukturnr: S6003.

2) Fragment av **tegl**. Vekt 82,5 g. Strukturnr: A6

3) **Brente bein**. Vekt 0,2 g. Strukturnr: S6003

4) 12 fragmenter av **brent leire**. Vekt 6,4 g. Strukturnr: S6003

5–31) **Trekull**.

32–37) **Pollenprøver**.

38–44) **Prøve, annet** av jord. Nitrogenprøver.

45–48) **Makrofossilprøver**.

49–53) **Kullprøver**.

54–56) **Jordprøver** for trekull eller makrofossilanalyse.

Chapter 11: Fyldpå 2 – Traces of Cultivation and settlement activity from the Bronze Age, Iron Age, and Middle Ages

Summary:

In 2003 and 2004 a 25,000 sq. metre large area at Fyldpå farm (gnr. 12, bnr. 1) in Tønsberg municipality was investigated (Martens 2004b, Rødsrud 2005). The site was situated on top of the Ra-moraine (Figure 11.1). The subsoil consisted mainly of sand, gravel, and stone.

The cairns in the northern part of the site (ID 76826) were described by Grieg (1943:296) and recorded again in 1986 (Keller 1986). The site was not reassessed prior to the present zoning plan. Two cairns had earlier turned out to cover graves and the cairns on the site were therefore considered burial cairns.

After tree-felling, 1,600 sq. metres of trenches were excavated. 30 clearance-cairns, a long-strip field, three cultivation terraces, and traces of a clearance fire were recorded (figures 11.2 and 11.3). Samples of pollen, charcoal, and microfossils as well as soil profiles for micromorphological analyses were collected. Samples and the limited number of small finds are listed in the collections of the Museum of Cultural History at C53327 and C53666.